

Demise a odvolání vlády či jejího člena

ceska-justice.cz/blog/demise-a-odvolani-vlady-ci-jejeho-clena

Zdeněk Koudelka

Vláda se musí rozhodnout co nejdříve Foto: Úřad vlády

Demise vlády se podává do rukou prezidenta. V případě demise člena vlády je podávána prezidentovi prostřednictvím předsedy vlády. Demisi nemusí doručit předseda vlády osobně, může ji i poslat. V případě demise vlády je zvyklostí, že předsedové vlády prezidentovi odevzdají demisi osobně. Ovšem nestalo se tak například při demisi vlády Bohuslava Sobotky, který měl špatné osobní vztahy s prezidentem Milošem Zemanem.

Demisi Sobotkova vláda podala 29. 11. 2017, doručena byla prezidentovi kurýrem. Prezident ji přijal 5. 12. 2017. Obdobně podala demisi druhá vláda Andreje Babiše 11. 11. 2021, které byla zaslána do Kanceláře prezidenta republiky písemně. Prezident Miloš Zeman byl v nemocničním léčení. Téhož dne ji v pražské vojenské nemocnici prezident přijal a pověřil vládu výkonem funkce do jmenování vlády nové. V případě přijetí demise ministrů či jejich odvolání prezidentem republiky je pouze písemná forma bez osobního setkání převažující.

Prezident není povinen přijmout demisi člena vlády. Pokud však na výměně trvá premiér, může demisi ministra doplnit i návrhem na jeho odvolání.

Na jaře 1997 odmítl prezident Václav Havel přijmout demisi ministra vnitra Jana Rumla. Havel váhal s přijetím demise ministra zahraničí Josefa Zieleniece (ODS), který rezignoval v říjnu 1997 v rámci vnitrostranického boje v Občanské demokratické straně. Prezident nakonec demisi přijal. Václav Havel pak řekl, že nechtěl Zieleniecovu demisi přijmout, protože nenalezl žádné jeho pochybení ve výkonu funkce. Ministr životního prostředí Jiří Skalický (ODA) podal demisi v únoru 1998. Havel ho nejprve požádal, aby prozatím demisi stáhl. O několik dní později 20. 2. 1998 Skalický předal premiéru Josefu Tošovskému demisi znovu a téhož dne ji prezident přijal.

Prezident má za povinnost odvolat člena vlády na návrh předsedy vlády.[1] Jde o speciální úpravu odvolání člena vlády na návrh jejího předsedy. Tato úprava však nevyčerpává ani neneguje obecnou úpravu čl. 62 písm. a) Ústavy, v němž odvolání vlády jako celku, odvolání předsedy vlády i jiného člena vlády, Ústava nepodmiňuje návrhem nebo jiným nutným podnětem. Rovněž Jaroslav Krejčí uznával za platnosti československé Ústavní listiny z roku 1920 právní možnost prezidenta republiky odvolat člena vlády i bez návrhu.[2]

Další zvláštní úprava je dána i pro povinnost prezidenta odvolat vládu, která nepodala demisi po ustavující schůzi nově zvolené Poslanecké sněmovny nebo po vyslovení nedůvěry vládě či odmítnutí žádosti vlády o vyslovení důvěry (čl. 75 Ústavy). Za jmenovací i odvolací rozhodnutí vůči vládě, ale i případné nekonání, podléhá prezident odpovědnosti za velezradu a hrubé porušení ústavního pořádku.

Prezident se musí zabývat návrhem premiéra na odvolání člena vlády, ale má právo posoudit, zda je návrh ústavně perfektní, a vázat jej na skutečnost výběru nástupce. Pokud premiér navrhne odvolání

ministra, aniž zároveň prezidentovi předloží návrh na jmenování nového, je nejen možné, ale i správné z hlediska nutnosti nepřetržitosti výkonu funkce ministra pro správu státu, že prezident tomuto návrhu okamžitě nevyhoví. Je věcí premiéra, aby navrhl nového ministra, či alespoň souhlasil s tím, že sám na přechodnou dobu převezme řízení opuštěného ministerstva.

Příkladem je návrh předsedy vlády Petra Nečase z 11. 4. 2011 na odvolání ministra vnitra a předsedy vládní strany Věci veřejné Radka Johna a ministra školství Josefa Dobeše z téže strany. Tomuto návrhu prezident Václav Klaus ihned nevyhověl, neboť věděl, že odvolání předsedy koaliční strany znamená pád vlády, a vyžádal si od premiéra další představy o fungování vlády. Nakonec došlo 19. 4. 2011 k dohodě mezi vládními stranami a premiér své návrhy vzal částečně zpět a nově je doplnil o návrhy nových ministrů, když ministr Dobeš zůstal ve funkci a Radek John sice opustil ministerstvo vnitra, ale ve vládě zůstal jako místopředseda bez ministerstva. Záhy však podal demisi, kterou prezident 20. 5. 2011 přijal.

Obdobně postupoval prezident Miloš Zeman, když nevyhověl ihned návrhu premiéra Bohuslava Sobotky na odvolání ministra financí Andreje Babiše z 5. 5. 2017 s tím, že premiér chtěl odvolání provést rychle a konkrétně navrhl datum 9. 5. 2017. Babiš byl předsedou koaliční strany ANO a jeho odvolání bylo v rozporu s koaliční smlouvou. Prezident čekal až na navržení nového ministra, což se stalo 18. 5. 2017, kdy se koaliční krize vyřešila tím, že ANO navrhlo nového ministra Ivana Pilného. Prezident Zeman pak návrhy akceptoval a odvolal dosavadního ministra financí Babiše a jmenoval Pilného 24. 5. 2017.

Spojení návrhu na odvolání člena vlády a demise ministra nastalo v případě ukončení velmi krátkého vládního působení ministra zdravotnictví Romana Prymuly v druhé vládě Andreje Babiše. Prymula byl jmenován na Babišův návrh ministrem zdravotnictví 21. 9. 2020, ale již 23. 10. 2020 navrhl premiér jeho odvolání[3] a jmenování nového ministra Jana Blatného. Prymula měl podporu

prezidenta Miloše Zemana, který jej odvolat nechtěl. Premiér na svém návrhu trval a Prymula dodatečně sám podal i demisi. Jeho demisi prezident 29. 10. 2020 přijal, čímž se stalo rozhodování o návrhu premiéra na odvolání bezpředmětné. Téhož dne jmenoval nového ministra zdravotnictví Jana Blatného. Miloš Zeman k věci uvedl: „*Ostatně odmítl jsem ho odvolat, takže pan profesor Prymula rezignoval sám... Byl zde návrh na odvolání, který jsem dostal na stůl. Tím, že jsem tento návrh nevzal v potaz, jsem de facto odmítl odvolání, protože pan profesor Prymula rezignoval sám.*“.[4]

Zeman se v neděli sešel s expremiérem Andrejem Babišem Foto: Pražský hrad

Demise vlády je kolektivním rozhodnutím vlády formou usnesení vlády, pro které musí hlasovat nadpoloviční většina všech členů vlády. Demise člena vlády je jeho individuálním rozhodnutím. Tyto demise mohou nastat nezávisle na sobě a to i ve stejném časovém období. Byla-li demise vlády prezidentem přijata a vláda nadále vykonává prozatímně funkci z pověření prezidenta republiky do

jmenování vlády nové, nevylučuje to individuální demisi ministra. Ta může být motivována jinak – zdravotně, převzetím funkce neslučitelné s funkcí člena vlády či politickým nesouhlasem ministra s nějakým rozhodnutím vlády. I z vlády, která podala demisi a jejíž demisi prezident přijal, může být ministr odvolán. Pokud prezident odvolá člena vlády či přijme jeho demisi, záleží na jeho úvaze a návrhu předsedy vlády, zda pověří řízením ministerstva jiného člena vlády nebo jmenuje nového člena vlády. Takový člen vlády se stává členem vlády v demisi, která je jen pověřena prozatímním výkonem funkce a skončí svůj úřad spolu s vládou jako celkem jmenováním vlády nové.

Znění Ústavy neznemožňuje prezidentovi odvolat člena vlády bez souhlasu, či dokonce vědomí jejího předsedy. Ten se může bránit hrozbou vlastní demise. Prezident není zněním Ústavy omezen ve své vůli přistoupit k vládním změnám, ať již odvoláním jednotlivých členů či vlády jako celku. Náš ústavní text,[5] nepodmiňující odvolání člena vlády či celé vlády prezidentem nutným podnětem (demise, nedůvěra Poslanecké sněmovny), předpokládá jako podmínku existence vlády prezidentovu politickou důvěru. To, že prezident může přistoupit k vládním změnám i bez demise vlády, připouštěl na příkladu Ústavní listiny z roku 1920 i Emil Sobota[6] a pro klasický příklad parlamentní republiky Jaroslav Krejčí v případě třetí Francouzské republiky, byť jako nezvyklé a s podmínkou kontrasygnace.[7]

Z první Československé republiky je uváděn příklad, kdy si prezident Masaryk vynutil konec ministra školství. Neučinil tak však jeho odvoláním, ale vynucenou demisí. Šlo o demisi významného představitele slovenské agrární strany Milana Hodžu, pozdějšího premiéra, 20. 2. 1929 na pokyn prezidenta. Byla to reakce na údajné korupční jednání ministra ve prospěch majetkových zájmů šlechtického rodu Koburků (Wettinů) na středním Slovensku při realizaci pozemkové reformy.[8]

Vláda rozhoduje ve sboru všechny otázky, pokud je ústava či zákon výslovně nesvěřují předsedovi vlády. Ve sboru rozhoduje podle ústavy i demisi vlády. Naše ústava nestanoví, že demise premiéra znamená demisi vlády, byť se tak od roku 1997 fakticky v určitých případech postupovalo. Je na prezidentovi, jak demisi předsedy vlády posoudí, jestli jako demisi jednotlivce, nebo celé vlády. Významná je i historická praxe za předchozích československých ústav, neboť úprava demise vlády v nich byla stejná jako v ústavě platné, tj. že o demisi vlády by měla rozhodovat vláda ve sboru a demise premiéra nikdy nebyla ústavou kvalifikována jako demise vlády.

Dne 17. 3. 1927 náměstek předsedy vlády a ministr železnic Rudolf Bechyně oznámil na zasedání vlády, že premiér Antonín Švehla téhož dne podal demisi. Ta sama o sobě neměla za následek demisi vlády. Až na návrh Rudolfa Bechyně vláda odhlasovala jednomyslně demisi všech ministrů (demisi vlády), což bylo jednomyslně přijato.[9]

I v době Československa totiž došlo k výměně na postu předsedy vlády, aniž došlo ke změně vlády jako celku. Jednak je zde příklad demise předsedy vlády Antonína Švehly 1. 2. 1929, kdy byl pověřen funkcí předsedy vlády stávající člen vlády František Udržal.

Povětšinou je uváděno v seznamu vlády, včetně historie vlád na webových stránkách vlády, že došlo k vystřídání vlády jako celku. Nicméně Emil Sobota z Kanceláře prezidenta republiky uvedl jen vystřídání předsedy vlády.[10] Samotný František Udržal prohlásil na prvním zasedání Poslanecké sněmovny po svém jmenování:

*„Rozhodnutím pana presidenta republiky ze dne 1. února 1929 pověřen byv předsednictvím vlády, přicházím s pány ministry třetího **kabinetu Švehlova**, abych vás, dámy a pánové, srdečně pozdravil a současně upřímně pozval ke spolupráci směřující ke zvelebení našeho státu.“*[11] Tedy nehovořil o své vládě jako o nové a svůj projev pojal mimo program jako osobní, ne jako programové vyhlášení vlády.

Rovněž Milan Hodža dne 5. 11. 1935 vystřídal předsedu vlády Jana Malypetra, aniž se měnila vláda jako taková, byť se lze opět v různých seznamech setkat s tím, že šlo o novou vládu.[12] Milan Hodža ve svém prvním projevu jako nový předseda vlády v Poslanecké sněmovně prohlásil: „*Postavený súc, rozhodnutím pána prezidenta republiky zo dňa 5. listopadu, v čelo vlády, prichádzam k vám, dámy a pánovia, menom vlády i menom svojím s prosbou o podporu, ktorá je ústavným predpokladom a zdrojom výkonnej moci demokratického štátu. Vzhľadom na to, že vláda nepodala demisiu a jej vnútorná kontinuita trvá, je samozrejmé, že i s novým predsedom chce a bude pokračovať v prevádzaní programu, obsaženého vo vládnom vyhlásení z 18. června t. r., v úplnom súlade s dosavadnými osvedčenými zásadami našej politiky vnútornej a zahraničnej.*“[13]

Dne 19. 1. 1945 došlo k výměně pozice dosavadního předsedy vlády Jaroslava Krejčího s jeho náměstkem Richardem Bienertem z podnětu říšského státního ministra pro Čechy a Moravu Karla Hermanna Franka.[14] Pozice ostatních členů vlády se nezměnila. Nešlo tedy o vládu novou, ale jen vzájemnou výměnu předsedy vlády a jeho náměstka. Takto prezentoval v květnu 1945 kontinuitu vlády i ministr školství a národní osvěty Emanuel Moravec: „*V dnešním sestavení trvá pražská vláda od 19. ledna 1942. Pouze předseda s místopředsedou si vyměnili nedávno funkce.*“.[15]

Dne 21. 3. 1953 byl jmenován nový premiér Viliam Široký poté, co dosavadní předseda vlády Antonín Zápotocký byl zvolen prezidentem, aniž by došlo ke změně vlády.[16] Rovněž 28. 1. 1970 nahradil předsedu československé vlády Oldřicha Černíka Lubomír Štrougal bez změny vlády. Stejný den došlo i k výměně předsedy české vlády Josefa Kempného za Josefa Korčáka, aniž by se měnila vláda. Nejčastější střídání předsedů vlád bylo v české vládě působící 18. 6. 1986 – 29. 6. 1990, kdy se postupně vystřídali Josef Korčák, od

20. 3. 1987 Ladislav Adamec, od 12. 10. 1988 František Pitra a od 6. 2. 1990 Petr Pithart. Všechny tyto změny premiérů byly učiněny bez toho, že by se měnila vláda jako celek.

Roku 1997 byla po demisi Václava Klause jako předsedy vlády vyložena tato demise z jeho iniciativy jako demise celé vlády. Šlo o první případ v našich ústavních dějinách. Pro takové jednání není v ústavě přímá opora. Nikde nestanoví, že demise či jiné ukončení funkce předsedy vlády znamená samo o sobě demisi vlády. Ta má být přijímána jako rozhodnutí vlády ve sboru a také se tak do roku 1997 dělo. Václav Klaus zde vyšel z názoru Václava Pavlíčka z pražské právnické fakulty.[17] Ovšem Vladimír Mikule, taktéž z pražské právnické fakulty, tento postup prohlásil za sporný.[18] Rozdílné názory na účinky demise předsedy vlády ve vztahu k vládě souhrnně uvádí Pavel Molek.[19]

Akceptování demise premiéra jako demise vlády označil za exces Jan Filip z brněnské právnické fakulty, který k chápání demise Václava Klause 1997 jako demise celé vlády uvedl: *„Pro tento postup není v textu Ústavy ČR jednoznačná opora, neboť ta počítá s demisí předsedy vlády, i demisí vlády jako celku. Demise vlády je proto zásadním rozhodnutím celé vlády, které spadá pod čl. 76 Ústavy ČR a vláda se na něm musí usnést ve sboru... Názor, že vláda stojí a padá s osobou předsedy vlády, neodpovídá ani textu Ústavy ČR, ani naší parlamentní tradici. Proto též ve státech, kde tomu tak má být, je to výslovně zakotveno v ústavě... Předseda vlády v našich podmínkách na rozdíl od německého kancléře nestanoví základní směry politiky a nenese za to sám před Poslaneckou sněmovnou odpovědnost. Tu nese vláda jako celek zpravidla založený na koaliční smlouvě...“*.[20] Obdobně výklad, že demise premiéra je demisí vlády, odmítli i další autoři.[21]

Nicméně demisi předsedy vlády Václava Klause jako demisi celé vlády akceptoval prezident Václav Havel. Obdobně prezident Václav Klaus akceptoval demisi předsedy vlády Vladimíra Špidly 1. 7. 2004 a Stanislava Grosse 25. 4. 2005 jako demisi celé vlády. Považujeme

tento postup za nesprávný. Vláda je významný ústavní orgán a způsob jejího ukončení musí být určen v ústavě taxativně a určitě, což je dnes ústavou stanoveno jen formou demise vlády přijatou ve vládě jako sboru nebo odvoláním vlády jako celku prezidentem. Pokud je v zahraničí vázáno ukončení funkčního období vlády na osobu jejího předsedy, stanoví tak ústava výslovně (Německo, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko aj.)[22].

V roce 2017 tuto praxi odmítl akceptovat prezident Miloš Zeman. Dne 2. 5. 2017 oznámil po sporech s ministrem financí Andrejem Babišem z hnutí ANO předseda vlády sociální demokrat Bohuslav Sobotka, že podá demisi s tím, že to má za následek demisi celé vlády. Sobotka tuto věc nekonzultoval ani s koaličními stranami, ani s ministry za sociální demokracii. Prezident Miloš Zeman na to reagoval tak, že přijme tuto demisi jen jako demisi premiéra. Bohuslav Sobotka následně 5. 5. 2017 prohlásil, že v takovém případě demisi nepodá. Sobotka mohl ukončit spor o to, zda jeho demise bude demisí vlády tím, že by navrhl vládě, aby podala demisi. Byla-li by pro demisi sociální demokracie (8 členů vlády) a ANO bylo proti (6 členů), museli by se vyjádřit lidovci (3 členové), zda podpoří sociální demokracii, či ANO. Jde o ústavně nezpochybnitelné a politicky jasné řešení. Pokud se však předseda vlády obával, že jeho vláda podat demisi nechce, a proto hledal cestu, jak ji obejít, nelze se divit prezidentovi, že nepovažoval demisi Sobotky za demisi celé vlády.

Právní teorie k postavení prezidenta při ustavení vlády[23]

Již Zdeněk Neubauer prohlásil: *„Určovat konkrétně, kdo bude členem vlády, je podle smyslu ústav státu věcí dohody hlavy státu s parlamentem (tj. prakticky s vůdci parlamentní většiny), avšak to, kdo při této dohodě prosadí fakticky svoji vůli, nelze už ústavou normovat a je dáno jen politicky.“*[24].

Lubor Cibulka tvrdí, že vztah vlády a prezidenta ve slovenské parlamentní republice není budován na principu podřízenosti, respektive politické odpovědnosti.[25] Lze však souhlasit jen s první částí tvrzení, když i Ústavní soud v Košicích konstatoval, že prezident není podřízen vládě, a v době, kdy ještě slovenský prezident byl volen parlamentem, prohlásil, že prezident má k vládě relativně dominantní vztah. Ústavní soud SR v odůvodnění usnesení k výkladu čl. 116 odst. 4 Ústavy SR přiznává systematickým rozbořem čl. 102 písm. f) Ústavy SR prezidentovi volnost jmenování a odvolání členů vlády v rámci jejího sestavování (text před středníkem), ale změny během funkčního období váže na žádost premiéra, demisi a vyslovení nedůvěry. Vzhledem k tomu, že tento názor je obsažen v odůvodnění, a ne výrokové části usnesení Ústavního soudu, které se týkalo jiné věci – čl. 116 odst. 4 Ústavy SR, není tento názor Ústavního soudu právně závazný.[26] Na Slovensku sice byla přijata novela ústavy, která nahradila původní slova „*vymenúva*“ a „*odvoláva*“ za slova „*vymenuje*“ a „*odvolá*“, což však není změna práv prezidenta při ustavení vlády, byť je to předmětem sporů.[27] Novela slovenské ústavy, je Borisem Balogem a Líviou Trellovou vykládána tak, že „*vymenuje*“ a „*odvolá*“ je povinnost prezidenta a „*vymenúva*“ a „*odvoláva*“ je možnost prezidenta. Ovšem autoři též uvádí, že tento výklad je sporný.[28]

Princip politické odpovědnosti vlády vůči prezidentovi je dán tím, že ústava odvolání člena vlády včetně premiéra prezidentem výslovně neomezuje na nutný podnět (vyslovení nedůvěry), i když je to v parlamentní demokracii zvyklostí. Vláda má dvojí politickou odpovědnost, vůči parlamentu a hlavě státu, přičemž v případě rozporu mezi názory hlavy státu a parlamentu se vláda postaví na stranu fakticky politicky mocnějšího subjektu, což obyčejně v parlamentní demokracii bývá parlament. Toto stanovisko podporuje Zbyněk Šín,[29] který pro ústavní praxi první Československé republiky vyvozuje, že nemohl v úřadu setrvat ministr, pokud pozbyl důvěry prezidenta, i když nebylo přistoupeno k vyslovení nedůvěry ze strany parlamentu, ačkoli to Ústavní listina

přímo nestanovila. Stejný názor vyslovil též předseda rakouského Ústavního soudu L. K. Adamovich pro vztah rakouského prezidenta ke kancléři, když konstatoval: „*Spolkový prezident jmenuje a odvolává členy spolkové vlády. Při jmenování spolkového kancléře, jakož i při jeho propouštění a při propouštění celé vlády není spolkový prezident vázán žádným návrhem. Jmenování a propouštění jednotlivých členů vlády se uskutečňuje na návrh spolkového kancléře (čl. 70 odst. 1 spolkové ústavy). V následujících případech je spolkový prezident povinen spolkovou vládu nebo její jednotlivé členy zprostit jejich úřadu: na základě vyslovení nedůvěry Národní radou... v zákonem zvlášť stanovených případech (například v případě odsuzujícího rozhodnutí Spolkového ústavního soudu v případě ministerské obžaloby podle čl. 142 spolkové ústavy), jakož i na vlastní přání dotčeného člena vlády (odstoupení).*“**[30]**

Opačné stanovisko zastává Jan Filip,**[31]** který předpokládá, že prezident nemá právo odvolat člena vlády jinak než na návrh premiéra, nemůže prý odvolat předsedu vlády a má právo odvolat vládu jen jako celek při porušení povinnosti podat demisi v případech stanovených Ústavou ČR (povinná demise vlády po parlamentních volbách a po vyslovení nedůvěry). Stejný názor má i Václav Pavlíček.**[32]** Tento názor přitom odporuje znění čl. 62 písm. a) Ústavy ČR, který stanoví, že *prezident jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi* bez jakýchkoliv omezujících podmínek, čl. 74 a 75 Ústavy ČR již stanoví jen povinnost prezidenta vládu (člena vlády) odvolat v taxativně stanovených případech, nijak neomezují jeho dispozici s právem odvolání vlády či jejího člena v dalších případech. Zde lze odkázat na výstižná slova Emila Soboty: „...zákonodárce tím, co praví, vyslovil také vše, co vyslovit chtěl“.**[33]** Pokud ústavodárce chtěl, aby prezident odvolával člena vlády jen na návrh premiéra, měl to vyjádřit slovy. Pokud tak neučinil, je zřejmé, že tuto omezující podmínku do ústavy nevtělil, ať již z jakýchkoli důvodů.

Významný meziválečný československý konstitucionalista Jaroslav Krejčí obecně akceptoval i pro parlamentní republiku politickou odpovědnost (odmítal služební podřízenost) pro vztah členů vlády k hlavě státu. Ovšem uznával i výjimky, tedy neodpovědnost ministrů hlavě prezidentu, a to konkrétně na reáliích třetí Francouzské republiky.[34] Ve třetí Francouzské republice však vývojem politické praxe vláda zcela zastínila mocensky prezidenta, byť to neodpovídalo textu ústavy ani praxi počátku třetí Francouzské republiky.

[1] Čl. 74 Ústavy Čech, Moravy a Slezska.

[2] JAROSLAV Krejčí: Jmenování a propouštění vyšších státních funkcionářů, *Parlament 1922-23*, r. 2, 1. 10. 1922, s. 24.

[3] Návrh předsedy vlády Andreje Babiše na odvolání ministra zdravotnictví Romana Prymuly z 23. 10. 2020, čj. 38107/2020. Dostupný zde: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha-c-1-Navrh_2.pdf

[4] RADIM PANENKA: Rozhovor s prezidentem. Zeman: ČT je součástí opozice. Je ujetá. Trump ať uzná porážku, ať není jako Kalousek. Trapný. *Parlamentní listy.cz* 19. 11. 2020. <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Zeman-CT-je-soucast-opozice-Je-ujeta-Trump-at-uzna-porazku-at-neni-jako-Kalousek-Trapny-644388>

[5] Čl. 62 písm. a) Ústavy č. 1/1993 Sb.

[6] Emil Sobota, Jaroslav Vorel, Rudolf Křovák, Antonín Schenk: *Československý prezident republiky*, Praha 1934, s. 111, 128 p. 41, 117, 119.

[7] Jaroslav Krejčí: *Problém právního postavení hlavy státu v demokracii*, Praha 1935, s. 56.

[8] JOZEF SLIACKÝ JOZEF: „Slovenský“ sen o stredoeurópskej federácii. *My z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska* 6/2019, ISBN 2570-8309, s. 60-61.

[9] ANTONÍN KLIMEK: *Boj o Hrad, 1. Hrad a Pětka*. Praha 2017, ISBN 978-80-906242-4-5, s. 370.

[10] Emil Sobota, Jaroslav Vorel, Rudolf Křovák, Antonín Schenk: *Československý prezident republiky*. Praha 1934, s. 128.

[11] Stenoprotokol jednání Poslanecké sněmovny 14. 2. 1929, <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/182schuz/s182003.htm>.

[12] Tato chyba je i v Historii vlád na stránkách vlády – <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1918-1938-csr/default.htm>.

[13] Stenoprotokol z jednání 10. schůze Poslanecké sněmovny 6. 11. 1935, <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/010schuz/s010002.htm>.

[14] Richard Bienert (1881-1949) byl ministrem vnitra 19. 1. 1942 – 5. 5. 1945. Zároveň byl náměstkem předsedy vlády Jaroslava Krejčího 12. 3. 1942 – 19. 1. 1945 a posléze předsedou protektorátní vlády 19. 1. – 5. 5. 1945.

[15] Emanuel Moravec: Doznávám a znovu tvrdím! *Národní politika* 2. 5. 1945, s. 2.

[16] *Dějiny Československa v datech*, Praha 1986, s. 611.

[17] Václav Klaus zde vyšel z názorů Václava Pavlíčka. Václav Pavlíček, Jiří Hřebejk: *Ústava a ústavní řád ČR*. 2. vydání, Praha 1998, ISBN 80-7201-110-3, s. 255 (k čl. 73 odst. 1). Václav Pavlíček a kol.: *Ústavní právo a státověda 2. díl, 1. část*. 1. vydání, Praha 2001, ISBN 80-7201-273-8, s. 358 – ve 2. vydání, Praha 2008 druhého

dílu, s. 892 setrvává na svém názoru, ale uvádí i možnost odlišného výkladu. MILOŠ BRUNCLÍK: Role prezidenta při vládních krizích v České republice. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha 2008, ISBN 978-80-7363-179-6, s. 306 p. 10.

[18] Vladimír Sládeček, Vladimír Mikule, Jindřiška Syllová: *Ústava České republiky. Komentář*. Praha 2007. ISBN 978-80-7179-869-9, s. 527.

[19] Lenka BAHÝLOVÁ, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Radovan SUCHÁNEK, Vojtěch ŠIMÍČEK, Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky. Komentář*. Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-814-7, komentář k čl. 73 odst. 1, s. 870-871.

[20] JAN Filip: *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání, 1. dotisk s doplňky Brno 2004, ISBN 80-210-2592-1, s. 324-325.

[21] ZDENĚK KOUDELKA: Demise premiéra není pád vlády. *Právo* 5. 4. 2001, ISSN 1211-2119, s. 6.

[22] Čl. 69 odst. 2 Základního zákona Spolkové republiky Německo z 23. 5. 1949. Čl. 101 odst. 1 Ústavy Království Španělsko z 29. 12. 1978. Čl. 115 Ústavy Republiky Slovinsko z 23. 12. 1991. Čl. 116 odst. 5 Ústavy Slovenské republiky č. 460/1992 Sb. Čl. 20 odst. 3 písm. a) Základního zákona Maďarska z 25. 4. 2011. Čl. 101 odst. 3 Ústavy Moldávie z 29. 7 1994. Odmítavé stanovisko k chápání demise premiéra jako demise vlády Jan Filip: *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání, Brno 2001, ISBN 80-210-2592-1, s. 324-325.

[23] Přehled způsobů vzniku vlády podává JAN SVATOŇ: K charakteristice vlády moderního státu (srovnání a popis), *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/1994, ISSN 1210-9126, s. 131-133, a v knize *Vládní orgán moderního státu*, Brno 1997, ISBN 80-85765-89-6.

[24] Zdeněk Neubauer: *Státověda a theorie politiky*, Praha 1947, s. 298.

[25] Ľubor Cibulka: Ústava SR s akcentom na postavenie prezidenta. *Aktuální otázky českého a československého konstitucionalismu*, Právnická fakulta Masarykovy univerzity Brno 1993, s. 92.

[26] Usnesení č. 5/1993 Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu 1993-94 (I.ÚS 39/93, část VII. odůvodnění), s. 30.

http://www.concourt.sk/rozhod.do?urlpage=dokument&id_spisu=17132.

[27] Čl. 102 Ústavy SR ve znění ústavního zákona č. 9/1999 Z.z. Boris Balog: Právomoci a spôsob voľby prezidenta Slovenskej republiky – krok späť, krok vpred, krok späť, *Dny práva 2012*, Právnická fakulta Masarykovy univerzity Brno, s. 8-9.

[28] BORIS Balog, Lívia Trellová: Kreačná právomoc prezidenta Slovenskej republiky – právo alebo povinnosť?(Interpretačné a aplikačné problémy ústavného vyjadrenia). *Právnik* 8/2010, ISSN 0231-6625, s. 802, 819-820.

[29] Zbyněk Šín: Ústavněprávní vztah prezidenta republiky a vlády, *Právní rádce* č. 9/1994 s. 9-10. Zbyněk Šín: Jmenovací a pověřovací oprávnění prezidenta 1, *Právní rádce* 3/1995 s. 7.

[30] LUDWIG Karl Adamovich, Christian Funk: *Österreichisches Verfassungsrecht*, Wien-New York 1984, s. 226. Pavel Holländer: Hlava státu v parlamentním systému, sborník *Aktuální problémy parlamentarismu* s. 21-22. K odvolání rakouského kancléře či celé vlády není potřeba kontrasignace prezidentova rozhodnutí. Jmenování nového kancléře či vlády kontrasignuje nastupující kancléř – čl. 70 Ústavy Rakouské republiky z 1. 10. 1920.

[31] Jan Filip: *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*, 2. vydání, Brno 2001, ISBN 80-210-2592-1, s. 323, 325. Jan Filip: *Ústavní právo 2*, Brno 1994, s. 165.

[32] Václav Pavlíček, Jiří Hřebejk: *Ústava a ústavní řád ČR*, 2. vydání, Praha 1998, ISBN 80-7201-110-3, s. 256 (k čl. 74).

[33] Sobota to učinil v jiném sporu o pravomoc československého prezidenta přednášet poselství Národnímu shromáždění. Emil Sobota, Jaroslav Vorel, Rudolf Křovák, Antonín Schenk: *Československý prezident republiky*, Praha 1934, s. 184.

[34] Jan Filip: *Ústavní právo 2*. Brno 1994, s. 164-165. Jaroslav Krejčí: *Problémy právního postavení hlavy státu v moderní demokracii*. Praha 1935, s. 55-57, 74-78, 85-87, 100, 113, 116.

Zdeněk Koudelka